

i.s.

Naar aanleiding van de dikwijls in de prediking van de kerk der gemeente, gehoorde critiek op de "vriendenkring van Kohlbrugge" en ook op de prediking van Kohlbrugge over "Ouden en Nieuwen mensch" werd door mij dienaangaande eene lezing samengesteld. Woorden als struisvogeltheologie en autosuggestie zijn wel gebruikt om deze leer en prediking te disqualificeren. Ik heb bij het samenstellen der lezing gebruik gemaakt van diverse leerredenen van Dr. Kohlbrugge als ook van Dr. G. Oorthuys (v.n.I. diens: "Krnispunt" en "Op den weg der kerk".) Deze lezing werd door mij voorgedragen in de vergadering der jongelingsvereniging te dezer plaatse en later ook in den kerkeraad onder voorzitterschap van Ds. B. Haverkamp. In deze laatste vergadering werd met goedkeuring en waardering over de lezing gesproken. De lezing werd door mij, zonder bijbedoeling, ter lezing gegeven aan de eindredacteur van het kerkblad "Voetius". Deze vroeg mij om dezelve in "Voetius" te mogen opnemen, waartegen ik zeker geen bezwaar had, doch vreesde wel bezwaren van de zijde van medewerkers, hetgeen echter bleek een ongegronde vrees te zijn, want op 7 Juni 1952 werd een gedeelte afgedrukt met als onderricht "wordt vervolgd". De plaatselijke predikant Ds. B. Haverkamp was echter zodanig gebelgd, dat hij als medewerker van "Voetius" bewerkte dat verdere opname achterwege bleef. Verschillende lezers zagen uit naar de vervolgen, die echter niet verschenen. Thans in brochurevorm voor belangstellende verkrijgbaar.

Veen, Nov. 1954

Jac. v.d. Pol

Rom. 6: 1-11

De prediking van Kohlbrugge over

"OUDE EN NIEUWE MENSCH"

geheel in overeenstemming met de Heilige Schrift.

Kohlbrugge was een door en door schrifttheoloog, daarbij een kenner van de oude talen zoals weinigen. Zijn God had hem doen onderwijzen, en liever joeg Kohlbrugge de geheele theologen-wereld, Da Costa met de zijnen, de scheidende kerken en de vrome gezelschappen tegen zich in het harnas, dan iets af te doen of iets toe te doen aan het Woord Gods, dus ook aan de prediking van den apostel Paulus. Het was zeer noodig dat zulk een getuigenis gehoord werd. De gemeente was en is doof aan een oor of misschien wel aan twee, en dat is niet alleen het vrijzinnige deel, maar ook het orthodoxe deel, dat het altijd maar heeft over de dootheid en blindheid van het modernisme en van zichzelf meent goed te hooren en te zien. Van de wet, dat de oude mensch sterven moet en de nieuwe opstaan en leven, daarvan weet de gemeente wel, maar van het Evangelie, dat onze oude mensch met Christus gekruisigd, gestorven en begraven is, en dat de nieuwe mensch opgestaan is en Gode leeft, nadat wonder heerlijke Evangelie Gods door Paulus gepredikt luistert men veelal niet, aan dien kant is men doof. Deze Paulinische prediking weer in al haar volheid der gemeente in de ooren te bazuinen, dat is grootendeels de beteekenis van Kohlbrugge geweest. In Rom. 6 vraagt de apostel aan de gemeente: "ofweet gij niet, dat zoovelen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in Zijnen dood gedoopt zijn?"

Wij zijn met Hem begraven door den doop, in den dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de dooden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden". Dit laatste vers is niet bedoeld als een opdracht aan ons, om nu zelf

voor een nieuw leven te zorgen, zooals wel duidelijk blijkt uit volgende verzen, welke de gemeente met verwijzing naar den gestorven en opgewekten Christus toeroepen: "Alzo ook gijlieden, houdt het daarvoor (d.i. gelooft het), dat gij wel der zonde dood zijt, maar Gode levende zijt in Christus Jezus onzen Heere". Als theoloog gestudeert in de talen van de grondtekst der Heilige Schrift kan men weten (ik weet als ongestudeerd het van me zelf niet), of althans onderzoeken dat het Grieksch, de taal waarin Paulus zijn brieven schreef, niet overeenstemt met onzen verbuigingsvorm van verleden noch van tegenwoordigen tijd. De Statenvertaling heeft: onze oude mensch is met Christus gekruisigd, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan worde, en wekt den indruk alsof dit laatste iets is dat nog in de toekomst moet gebeuren. Luther heeft vertaald: opdat het lichaam der zonde ophoude, wat wel korter bij den grondtekst komt, maar Kohlbrugge doorkneet in de kennis der oude en Oostersche talen vertaald: "opdat het lichaam der zonde te niet gedaan ware". Ik beveel een iegelijk aan, wien het in waarheid te doen is om deze dingen, om het lichaam der zonde gedood te hebben, lees toch met ernst de preken van K. over Rom. 6a: "dit wetende dat onze oude mensch met Hem (Christus) gekruisigd is" en over Rom. 6:6b: "opdat het lichaam der zonde teniet gedaan ware, opdat wij niet meer de zonde dienen". Tevens zouden we aanbevelen te lezen de leerredenen over Kol. 3:1-5 waar de nadruk eveneens in overeenstemming met den Grieksch tekst bij vers 10 en 11 van dat hoofdstuk gelegd wordt: "dat wij den ouden mensch hebben uitgedaan en den nieuwen mensch hebben aangedaan, waar Paulus leert: "Liegt niet tegen elkander, dewijl gij uitgedaan hebt den ouden mensch met zijne werken en aangedaan hebt den nieuwen mensch". Het oorspronkelijke Grieksch luidt niet: "Zoo doodt dan" en "legt af" en "doet aan" als iets dat nog gebeuren moet, maar: "Hebt

gedood, hebt uitgedaan, hebt afgelegd en hebt aangedaan". Evenzoo in Ef. 4:20 en v.v. "gelijk de waarheid in Jezus is, dat gij zoudt afleggen, aangaande de vorige wandel, den ouden mensch en den nieuwen mensch aandoen, waar toch Paulus letterlijk schrijft: "dat het waarheid in Jezus is, dat wij afgelegd hebben den ouden mensch en vernieuwd worden in den geest onzes gemoeds en dat wij den nieuwen mensch hebben aangedaan, en juist daarom kon Paulus komen met het bevel: "daarom legt af de leugen en spreekt de waarheid" (St. Vert.), of zoo als er eigenlijk naar den Griekschen tekst staat: "daarom afgelegd hebbende de leugen, spreekt de waarheid". Hetzelfde Evangelie ligt ten grondslag aan de doopleer van Paulus uit Col. 2:10-12: "gij zijt in Hem volmaakt, Die het Hoofd is van alle overheid en macht; in welken gij ook besneden zijt met eene besnijdenis die zonder handen geschied, in het uittrekken van het lichaam der zonde des vleses door de besnijdenis van Christus; zijnde met Hem begraven in den doop, in welken (doop n.l.) gij ook met Hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, Die Hem uit de dooden opgewekt heeft". De dood en de begrafenis aan onzen ouden mensch en de uittrekking van het lichaam der zonde wordt hier in nauw verband gebracht met den Doop. Deze dingen, deze Evangelieverkondiging te onderzoeken, is wel de moeite waard. Het gaat om zeer belangrijke dingen, en ik kan het uit eigen ervaring goed begrijpen dat men het aanvankelijk niet verstaat, gelijk de menschelijke orthodoxe theologie, het sinds jaar en dag anders geleerd heeft, n.l. om den mensch met zijn vroomheid en zijn doen, zijn vleeschelijke heiligmaking, welke men geestelijk noemt, er tusschen te schuiven en aan het werk te zetten. We zullen ons wachten en bezadigd zijn in ons oordeel en deze Schriftuurlijke prediking niet beoordelen met een voorbeeld ontleend aan den struisvogel, die zijn kop in het zand steekt om zich te verbergen, als

om ons zelfwat wijs te willen maken, meenende dat als wij de zonden niet zien of niet willen zien, ze God ook niet op zou merken. Mij dunkt als we eenige kennis hebben van K. en zijn prediking, men dan toch wel anders zal moeten oordeelen. Zullen we deze dingen goed verstaan dan dienen we eerst te weten wat Paulus onder oude en nieuwe mensch verstaat. Uit verschillende plaatsen en brieven is genoegzaam aan te toonen dat de apostel onder "oude mensch" Adam verstaat en wat hij bedreven heeft en onder "nieuwen mensch" Christus en wat Deze heeft teweeggebracht. De oude mensch Adam, welke God en Zijn Woord heeft losgelaten, zooals hij van God-afis, verlaten door Gods Geest en daarom dood, welken dood tot alle menschen doorgegaan is, en wij in dien doodstoestand geboren worden en zondigen, daarin zijn wij oude mensch geheel en al, niet een gedeelte van ons, maar wij zelf, wij en onze oude mensch is een en hetzelfde. Deze geheelen oude mensch ligt onder het oordeel Gods, onder den vloek der wet. Zullen wij Gods gunst ooit deelachtig worden, dan moet die oude mensch met zijn lichaam en leden niet slechts in toom gehouden, ook niet verbeterd, maar wij moeten er geheel van af. Die oude mensch zal moeten sterven, het lichaam der zonde teniet gedaan, wil er ooit sprake zijn van een nieuwen mensch en van een Gode leven. De vervulling der wet moet er zijn niet uiterlijk, maar geestelijk, het is niet mogelijk hier een accoord te maken. Met een betrekkelijke heiligmaking in Gods wet, is God zelf niet tevreden, maar daarover is het oordeel: er deugt niets van. God kan geen lust hebben aan den ouden mensch en zijn godelooze of zijn vrome werken. Maar hoe komen wij er af? Hoe krijgen wij hem dood, zoodat wij der zonde dood en Gode levende zijn? Nooit zullen wij daartoe komen als wij zelf deze taak ter hand nemen en aan het werk gaan om met Gods hulp en met hulp van Gods wet als wedergeborenen ons lichaam der zonde te dooden.

Het is in strijd met Gods Evangelie, dat leert dat onze oude mensch met Christus gekruisigd is. Alle bekeeringsgeschiedenissen en mystieke stellingen en begrippen van trappen en graden zullen toch blijken vruchteloos en hopeloos te zijn om met wedergeboren kracht langzamerhand het vleesch te dooden. Het zal, hoe hoog men ook moge opgeven van dezen strijd tegen de zonde en (tartende) andere veroordeeld en beoordeeld als geen strijd kennende, blijken een vergeefschen strijd te zijn. Hiermede is niet gezegd dat de geloovige hier op aarde geen strijd zou kennen. De apostel zegt: Strijdt den goeden strijd des geloofs. Wantjuist het ware geloof wordt schrikkelijk aangevochten, doch dat is wat anders dan een menschelijken strijd tegen de zonde om een eigen gerechtigheid op te richten. We laten hier K. zelf aan het woord: "Wat is de vrucht der leer van het allengskens kruisigen en dooden van den ouden mensch ? (trapsgewijze heiligmaking). Gaat in de kloosters, daar kunt ge het grof zien; gaat onder de menschen, die er zoo heilig van weten te spreken, ach men zou willen doodweenen over zulk eene geveinsdheid en huichelarij. Keert tot U zelve in, die gij deze leer handhaaft, en ziet toe, of gij op Uw veertigste ofvijftigste levensjaar den ouden mensch meer gedood hebt dan in Uw twintigste jaar. In plaats van vurig van geest, versterving; in plaats van liefde en eendracht; twist en krakeel; in plaats van kuischheid: schandelijke beweging, hoererijs en echtbreuk; in plaats van tevredenheid met het zijne, gierigheid en woeker; in plaats van eerlijkheid: een beurs met het geld, het bloed en de tranen van weduwen en weezen. En al had gij U van dat alles niets te verwijten, God laat Zich nochtans niets wijsmaken; er kan geen rust, geen ware rust in God aanwezig zijn, waar men iets beweert wat tegen de Schrift in is, en waar men in eigen hand wil houden, wat met Christus reeds lang uit den weg is geruimt. Wil men echter zijnen ouden mensch door dagelijksche

boeten en berouw, wil men hem zoo allengskens kruisigen en dooden, dan staat men Christus in den weg, en handelt tegen de Schrift, want er staat geschreven: "Onze oude mensch is mede (d.i. met Christus) gekruisigd, opdat het lichaam der zonde zou te niet gedaan zijn, opdat wij niet meer de zonde dienen. Is het door Christus geschied, houdt dan uwe handen er van af, om het door berouw en boete klaar te krijgen en dat wat met Hem eens voor altijd gekruisigd is, te willen kruisigen, door uw eigen pogingen". Het eene werk van Christus heeft meer gewrocht dan al onze vrome werken om de zonde meester te worden, en alle pogingen, zij mogen goed bedoeld zijn en streng toegepast daartoe strekkende, hebbende een schijnrede van wijsheid en eigenwillige godsdienst, maar zijn niet in eenige waarde maar tot verzadiging van het vleesch en tot handhaving van den ouden mensch. Er is slechts een weg tot kruisiging, tot het dooden van den ouden mensch, dat is de weg des geloofs: onze oude mensch is met Christus gekruisigd. Dat is het Evangelie bezegeld in den Doop. Toen Christus aan het kruis stierf, stierf onze oude mensch, en met hem is ons zondig bestaan gestorven en begraven. "Want dat Hij gestorven is, dat is Hij der zonde eenmaal gestorven en dat Hij leeft dat leeft Hij Gode". Christus stierf der zonde, die Hij voor Zijn rekening had genomen. Het Woord is vleesch geworden, en vlees wordende heeft Gods Zoon vrijwillig heel onze erfenis aanvaard, heel onzen ouden mensch voor Zijn rekening genomen, in Gods gericht gebracht, in Diens rechtvaardig oordeellaten kruisigen, sterven en begraven. Hij heeft de dooding van den ouden mensch volbracht in gehoorzaamheid des geloofs". Het objectieve en subjectieve vallen hier samen, het voorwerpelijke en het onderwerpelijke. "Zoo is het doemvonniss Gods over den ouden mensch voltrokken, welke in Christus gekruist en gestorven is. Hier is geen plaats voor een

dualisme van Heidensche wijsgeeren en Christelijke theologen, geen plaats voor een tweemensch; aan het kruis van Golgotha hingen geen twee menschen, maar een Mensch, de Mensch in onze plaats, Christus Jezus, de Middelaar Gods en der menschen. Hij heeft onze zonden op Zich genomen al onze ongerechtigheden, zooals wij .i? Adam geworden zijn, zooals wij vleesch zijn, en op zulk een WIJze zijn wij, is onze oude mensch met Christus gekruisigd geworden, vervloekt en aan de schande en de versmaadheid overgegeven". Hooren we wat K. zegt: *) "De gewone opvatting van oude en nieuwe mensch ook wei genoemd oud en nieuw deel, welke laatste benaming de eerste schier heeft verdrongen, is uit de school der Kerkvaders, welke deze opvatting weer hadden overgenomen uit de scholen der Heidensche Philosophen. Bij deze leer werd de ziel van het lichaam afgetrokken en werd voorgesteld als het betere dat van de Goden was overgebleven ofwel een van God gewerkt beginsel, dat in lijnrechten strijd is met het andere, het kwade stoffelijke. De hoofdzaak dezer Philosophie of prakticale godvruchtigheid komt hierop neer, om door beschouwing en geloof in God, vertrouwen op Zijn barmhartigheid, gepaard gaande met onthouding en zich zelf geweldaandoening het betere in ons tot bevrijding van het kwade deel te brengen en alzoo tot toenadering tot God op te voeren. Deze opvattingen liggen in ieder mensch, zoowel in Thomas à ~mpis: de navolging van Christus als in Brakels: Trappen des gees~ehJken levens en men heeft niet willen toegeven dat de apostel III Rom.6:6 zegt: "Dit wetende dat onze oude met Hem gekruisigd is geworden". Men wil het zoo verstaan alsof er staat: gekruisigd zal worden of moet worden, zet dus in een "moet" of in een "toekomst" hetgeen waarvan de apostel zegt, dat het geschied is. *) Brief aan Drost, 12 Maart 1844. Naast het objectieve voldoen aan Gods recht staat ook de subjectieve zijde van Christus werk, n.l. Zijn strijd en geloof. Hij

heeft zijnde in ons vleesch tot den dood en de hel geloofd en aan den Vader en Diens Woord vastgehouden, gewandeld in gehoorzaamheid des geloofs. Hij bleef aan het kruis hangen en kwam er niet af om dan uit te roepen: het is volbracht ! Het is volbracht ! sprak Hij uit, toen niemand zien kon wat er volbracht was. Hij neigde het hoofd en gaf de Geest en zoo is Hij der zonde gestorven, en wij ? Wij zijn met Christus gestorven, schrijft de apostel in Rom. 6:8. Toen Christus aan het kruis hing, toen hing onze oude mensch met Hem daaraan. Dat is het werk Gods, niet het onze. Opdat het lichaam der zonde teniet gedaan ware, gelijk Christus een volkomen Zaligmaker is. Bij het sterven van den ouden mensch, het teniet doen van het lichaam der zonde behoort de opstanding van den nieuwen mensch. Er bleef geen ander middel over dan dat God wat nieuws schiep, dat Hij een nieuwen mensch op aarde liet omwandelen, die aan de gerechtigheid Gods recht liet wedervaren. Deze nieuwe Mensch is Jezus Christus, welke in onze ellendige toestand verkeerde en daarin deed wat Adam in zijn heerlijken toestand had behooren te doen, maar niet gedaan had. Maar als Christus de nieuwe Mensch is, hoe komen wij dan aan Dien naam ? In Christus, in Hem geloovende zijn wij nieuwe menschen. Zoo schrijft Paulus aan de Colossenzen (naar het Grieksch) "dewijl gij uitgedaan hebt den ouden mensch, en aangedaan hebt den nieuwen mensch d.w.z. dewijl gij den ouden Adamsnatuur als een bevlekt en versleten kleed hebt afgelegd en Christus met Zijne gerechtigheid en heiligheid en met Hem den Geest der genade verkregen hebt en daarmede als met een nieuw bruiloftskleed zijt omhangen, prijkt dan in dat gewaad, wandelt in dat kleed, wat doet gij nog in het oude kleed? Gij zijt immers Koningskinderen, nieuwe menschen in het koninkrijk der genade" en dan denken we aan de woorden van Luther: "Gij Heere Christus zijt mijne gerechtigheid en ik ben Uw zonde; Gij werd wat ik was, opdat

ik zou worden wat Gij zijt". Toen ging voor Luther de hemel open en verlustigde hij zich in de gerechtigheid welke voor God geldt. Dat is het: zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods. Hij is gezeten, daar is rust van al uw zonden en daarom zit stil mijne dochter en wordt niet slaags met uwe ondeugden. Hij zal wel raad schaffen, want dezen Hemelschen Bruidegom staat alles ter beschikking. Geloof alleenlijk in Hem, en laat het Hem volbracht hebben. Dan bedenken wij de dingen die boven zijn, als wij getroost zeggen: ik kan niets goeds teweeg brengen, alle goede werken en alle waarachtige deugd moet van boven komen, maar dit alles is er, het is alles bij mijn Heer en Heiland Christus, het is alles besloten in dit eene: in het geloof. Deze objectieve waarheid zal aan alle creatuur verkondigd worden, als een boodschap van Gods genade: *Vw* oude mensch is met Christus gekruisigd, gedood en begraven, opdat gij Gode leven zoudt". "Nu Hij uit de dooden is opgewekt als het tweede Hoofd der mensheid, nu zijn wij ook met Hem opgewekt: "God, Die rijk is in barmhartigheid, heeft ons mede levend gemaakt met Christus (uit genade zijt gij zalig geworden) en heeft ons mede opgewekt en heeft ons mede gezet in den hemel in Christus Jezus (Ef. 2:4). Citeeren wij nogmaals Kohlbrugge: "Alzoo staat de zaak voor God Voor Hem, voor Zijn aangezicht staat een gansch zeer groot heir, die allen voor Hem leven, al zijn zij ook nog onbekeerd, alliggen zij ook als lijken op het veld, dood in misdaden en overtredingen. Voor Hem staat een groot heir, die allen voor Hem leven, al zitten zij ook midden in de zonden en ondeugden, als in hoerij, onreinigheid, gierigheid en dergelijken, en die zich deswege voor dood houden en voor totaal verloren. God geeft het bevel, dat dit aan alle creatuur aangezegd zij, zooals zij daar ligt midden in haar bloed: Gij zult leven, ja gij zult leven ! dat dit aan alle creatuur aangezegd zij: in Christus hebt gij uwe schuld betaald, uwe

zonden verzoend, uw straf gedragen; Zijne volkomen gerechtigheid en heiligheid wordt u toegerekend, gij zijt uit alle geweld des doods en der hel verlost; gij, gij een doode hond voor de wet, zijt met Christus opgewekt ! Eerst moet de mensch het gehoord hebben hoe de zaak voor God staat, en dan zal hij de bevinding er van hebben! Eerst moet het Woord aangenomen zijn, en dan wordt het openbaar hoe God in de opstanding van Christus eene macht gelegd heeft, waarmede God onwederstandelijk het hart vervoert en inneemt, dat men met blijde moed roept: het is gewisselijk waar! Vit dit laatste zien wij ook dat Kohlbrugge niet alles liet opgaan in de toerekening, maar eerst moet het vastliggen, dat Christus de dooding van den ouden mensch en de opstanding van den nieuwen, eens voor goed ook voor ons heeft volbracht. Gelijk alleen in Christus de oude mensch gekruisigd, gedood en begraven is, alzoo is ook alleen in en door Christus de nieuwe mensch uit de dooden opgestaan. In Christus leeft de nieuwe mensch eeuwig voor God, en daar zijn allen die in Hem gelooven bij in gesloten. "Alzoo ook gijlieden houdt het daarvoor (d.i. gelooft het) dat gij der zonde dood en Gode levende zijt in Christus Jezus zijt onze Heere. Gelijk dus onze oude mensch met Christus gestorven is, zoo gelooven wij dat wij ook met Hem leven zullen en weten in geloof dat wij de nieuwen mensch aangedaan hebben.

Dat is heel de strekking van Rom. 6 van vers tot vers". Nu Christus uit de dooden is opgewekt als het tweede stamhoofd der menschheid, nu zijn wij ook met Hem opgewekt. Damn, in Christus' opstanding, die Gods Woord onze opstanding noemt, is de overwinning aller ondeugden beter gewaarborgd dan in al onzen strijd ertegen. In vragen en antwoorden tot op heldering en bevestiging van den Heidelbergschen Catechismus schrijft Kohlbrugge bij yr. en antw. 43: Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en dood

van Christus aan het kruis? Dat door Zijne kracht onze oude mensch met Hem gekruisigd, gedood en begraven wordt. Opdat de booze lusten des vleesches in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelven Hem tot ene offerande der dankbaarheid op offeren. Wat zegt de apostel Paulus daarvan? Rom. 6:6 "Dit wetende, dat onze oude mensch met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde te met gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen". Maar de booze lusten des vleesches regeeren toch meenig maal zeer in de geloovigen? Zij regeren niet maar zij oefenen hunne dwingelandij uit, en dat veroorzaakt het klagten en kermen: "Ik ellendig mensch, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods? Rom.7:24. Onder dat alles worden de geloovigen door Christus, Die hen gegrepen heeft, vastgehouden; en terwijl zij temidden van hun ellendigheid zich aan de genade vastklemmen, bevinden zij niet minder de waarheid van de kracht dezer liefelijke belofte: De zonde zal over U niet heerschen: want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade". (Rom. 6:14) Wat beteekent dat: Door den Geest de werkingen des lichaams te dooden? Rom. 8:13 Tegen alle opwelling, bestrijding en beschuldiging in, tevreden zijn met de woorden des Heeren Jezus: Mijne genade is U genoeg, want mijne kracht wordt in zwakheid volbracht".

Want als men aan de zonde en duivel den door Christus betaalde schuldbriefvoorhoudt, moet de telkens weder levend wordende zonde in haren dood terug zinken, waarin zij door Christus bloed en Geest geworpen is. En de verzoeker vliedt van ons, als wij Hem Christus bloed voorhouden". Bij Zondag 33 over de waarachtige bekeering des menschen, de afsterving van den ouden en de opstanding van den nieuwen mensch geeft Kohlbrugge deze ophelderende vraag en antwoord: "Wat beteekend dat toch "oude mensch" en "nieuwe mensch" zijn dat twee werkelijke menschen, die

een mensch in zich heeft? Neen, het is een figuurlijke manier van spreken. De apostel Paulus spreekt Rom. 6:6, Ef. 4:22-24 en Col. 3: 9-10 van een ouden mensch en verstaat daar onder "ouden mensch" Adam, of den mensch zooals hij in Adam van God afgevallen is en dus God, zijn leven, prijsgegeven heeft, dus bedoelt hij er mede, wat wij met Adam geworden zijn, en wat wij als zoodanig denken, handelen en doen; in diezelfde plaatsen sprekende van eenen "nieuwen" mensch verstaat hij daaronder Christus en wat wij in en met Christus geworden zijn, en de vrucht van dien Geest, die wij in het geloof van Christus deelachtig worden. De apostel vergelijkt deze beide menschen met kleederen en wil daarmee zeggen dat wij het eerste kleed hebben uitgetrokken, en het andere aangetrokken. (Ef. 4:22 luidt naar het Grieksch: dat gij afgelegd hebt -den ouden mensch- en vernieuwd wordt en den nieuwen mensch aangedaan hebt). Dat de apostel onder "den ouden mensch" ondeugden verstaat zien wij uit den ZS⁼ en de volgende verzen: "daarom hebbende afgelegd de leugen, enz." - en dat hij onder "nieuwen mensch" Christus verstaat en de vrucht des Geestes, zien wij uit Rom. 13:14: "Hebt den Heere Jezus aangedaan" en uit Col. 3:12 "Hebt dan aangedaan, als uitverkorenen Gods _ de innerlijke bewegingen der barmhartigheid, goedertierenheid - verdragende elkander". In "de Leer des Heils" van Dr. Kohlbrugge bestaande uit vragen en antwoorden, schrijft hij in de vragen en antwoorden 313-317: "Hoe wordt de toestand, van welke men zich te bekeeren heeft, ook anders in de Schrift genoemd, en daarin voorgesteld als iets dat men afgelegd heeft? "De oude mensch" Ef. 4:22 "dat gij afgelegd hebt aangaande de vorige wandeling, den ouden mensch, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding"(naar het Gr.) Col. 3:9b. "Dewijl gij uitgedaan hebt den ouden mensch met zijne werken". Hoe verstaat gij wat de Schrift zegt, dat wij den ouden

mensch afgelegd en den nieuwen mensch aangedaan hebben ? Dat wij afgelegd hebben de vijandige gezindheid tegen Gods genade, wegen en werken, uit welke gezindheid alle werken des vleesches voortkomen; dat wij daarentegen Christus met al Zijne weldaden in het geloof aangenomen hebben. Hoe staat het, met betrekking tot deze waarheid, met degene, die in Christus gelooft? Hij houdt het daarvoor, dat hij de ouden mensch afgelegd en den nieuwen aangedaan heeft. Wanneer heeft dit eigenlijk plaats gehad? In de kruisiging en opstanding van Christus, waarin Hij alles Gode wedergebracht en alles hersteld heeft, wat door onze schuld bedorven was, nadat wij van God afgevallen waren. Wanneer wordt de mensch de vrucht van dit werk deelachtig? Ofschoon het heil in Christus voor ons aanwezig is, zoo komt er nochtans in ons leven een zeker tijdstip, waarop wij door den Geest des geloofs in dit heil overgezet worden en van den dood in het leven overgaan. Dat is de geheele omzetting eens menschen, welke hen beneden maakt met de gerechtigheid die voor God geldt, eene omzetting, die ook wedergeboorte heet". Maar de zonden zijn er nog, onze oude mensch staat nog in levende lijve voor mij ! zal men zeggen. Dood en duivel willen u gaame daarbij houden en ons sluwe hart laat zich bang maken en meevoeren door de leer: Gij moet al die schandelijke bewegingen eerst ten onder gebracht hebben, deze leden eerst gedood hebben, voor en aler gij tot den Heere moogt gaan en zeggen: Gij zijt mijn Heere en mijn God. Dan zal het heeten: gij moet dat niet aanmaken en dat niet smaken en dat niet aanroeren en op dien weg zijn vele leraren, die naar eigen wil en keuze wandel en in nederigheid en geestelijkheid der Engelen, waarvan zij echter niets gezien hebben - en zijn zonder grond opgeblazen in hun vleeschelijke gezindheid. Maar al deze medicijn, hoe vroom en met wat naam ook bestempeld helpt ons niet van de kwaal af. De eenige Medicijnmeester die uitkomst kan geven

is hier Christus. Ik geloof de vergeving der zonde, dat is een geloofsartikel. Als God zegt: Uw ongerechtigheid zal ik genadig zijn, zoo is de ongerechtigheid niet weg, neen zij is aanwezig, maar de genade is er ook, en is over diezelfde ongerechtigheid genadig en bedekt ze" aldus Kohlbrugge. "De genade is tegen de zonde en vreet ze op" zegt Luther. Met uitzondering van alleen Luther hebben geen der Reformatoren het verstaan dat Paulus met zijn: "houdt het er voor" dat gij der zonde dood zijt en levende in Christus Jezus' het geloof leert roemen in het met Christus gestorven zijn, al schijnt ook de dagelijkse ervaring het tegengestelde te bewijzen. Alleen Luther is hier meer naar de diepte afgestoken en heeft de prediking van Paulus verstaan en de betekenis daarvan niet verzwakt. Hij weet ook wel van een dagelijks der zonde sterven en op[staan tot een nieuw leven, van een dagelijks dooden van den ouden mensch en van een dagelijks opstaan van den nieuwen, maar dat kon alleen geschieden wanneer het geloof blijft bij het in den Doop ons geproclameerde gestorven zijn van den ouden en opgestaan zijn van den nieuwen mensch in Christus' dood en opstanding. "Het geloof in het met Christus gestorven en opgestaan zijn rust niet daarin dat wij ervaren nieuwe schepselen te zijn. Integendeel : wij liggen nog met Christus in het graf naar het vleesch, zoodat, hoewel wij vergeving van zonden hebben; hoewel wij Gods kinderen en zalig zijn, dit toch niet waameembaar is voor onze eigene en der wereld ogen en zinnen, maar in Christus verborgen en toegedekt tot den jongsten dag: want niet gezien en gevoeld wordt zulke gerechtigheid, heiligheid, Ieven en zaligheid, als toch het woord betuigd en het geloof grijpen moet" (Luther). Calvijn daarentegen maakt van het "der zonde dood zijn" van Rom. 6, Ef. 4 en Kol. 2en 3 een langzamerhand der zonde sterven en een langzamerhand vernieuwd worden. Deze vernieuwing wordt niet in een moment of dag of jaar

voltooid, maar door voortdurende somtijds zelfs langzame vorderingen vernietigd God in Zijne uitverkorenen de verdorvenheden des vleesches (Inst. Boek 3 over de bekeering). Recht verstaan is het wel niet onjuist, maar waar blijft de prediking dat onze oude mensch met Christus gestorven is en de nieuwe opgestaan? Calvijn zegt: "De zonde houdt slechts op te regeeren, niet echter in ons te wonen. De oude mensch is zoo gekruisigd en de wet der zonde zoo te niet gedaan in de kinderen Gods, dat nochtans de overblijfselen overblijven; niet opdat ze zouden heerschen, maar opdat ze hen door hen te overtuigen van hun zwakheid, zouden vemederen.' Dus deze overblijfselen zijn het, er is dus slechts een deel van den ouden mensch gestorven en de inwendige mensch dat is het geestelijke deel der ziel dat door God wedergeboren is en in het andere deel huist de zonde. Hier hebben we dus duidelijk de voorstelling in twee deelen. Het onwedergeboren deel dat zijn de overblijfselen van den ouden mensch. Daartegen moet in Gods kracht door het wedergeboren deel, door den wedergeborene, de strijd worden aangeboden, om allengskens, langzaam aan deze ten onder te brengen.

Deze voorstelling is de meest gangbare in de Gereformeerde kerk, maar niet in overeenstemming met de woorden van Paulus; dat onze oude mensch mede gekruisigd is. Zwingli die een humanistisch bewonderaar was van de mannen der oudheid, n.l. de Grieksche wijsgeren spreekt met instemming over de woorden van Seneca: "Het lichaam beschouw ik als ene keten om mijne vrijheid geslagen, als een ongelukkige woning welke ik veracht". Dit is de Stoicijnsche leer van ziel en lichaam, de ziel is het betere, de nieuwe mensch en het lichaam het kwade deel, de oude mensch. Van deze opvatting der Heidensche philosophie stamt eigenlijk de leer af van de twee deelen in den mensch in de Gereformeerde kerk zoo ingeburgerd. De

inwendige of nieuwe mensch is volgens Zwingli de ziel, de oude mensch het lichaam. Zoo verklaart hij 2 Cor.12:10 "Als ik zwak ben dan ben ik machtig"; "Als hij zwak is naar het lichaam, dan is hij sterk naar de ziel." Een heidensch filosoof zou het ook zoo kunnen zeggen. Een andere stem uit den Na-Reformatorische tijd n.l. van een zekere John Owen houdt er nog een andere visie op na, n.l. om den wedergeborene met zijn nieuwe ingestorte hoedanigheden aan het werk te zetten. "De doding der zonde in den geloovige" heet een geschrift van deze. Deze schrijver kent natuurlijk de woorden van Paulus dat onze oude mensch met Christus gekruisigd is, ook wel. Doch dit wordt a.h.w. door hem in een oud-heden-kast opgeborgen om dan zelf aan het werk te gaan om die oude mensch te dooden. Hij zegt dan: "De oude mensch is inderdaad geheel en al gedood en verslagen door het kruis van Christus n.l. verdienstelijk (wat de verdienste aangaat) en bij wijze van voorbeeld; vandaar wordt er gezegd, dat de oude mensch met Christus gekruisigd is en dat wij zelve gestorven zijn met Hem, maar het geheele werk moet bij trappen voortgezet worden, al de dagen onzes levens, tot de volmaaktheid toe.

En dat is dure plicht en kunnen wij ook door de Geest en de nieuwe natuur die ons geschonken is, waardoor wij aan de zonde wederstand bieden kunnen. Door ons deelachtig zijn der Goddelijke natuur zijn wij in staat het verderfte ontvlieden. De genadegaven zijn ons geschonken om ons te oefenen, ze te gebruiken en er handel mede te doen. De zonde niet dagelijks te dooden is zondigen tegen de genade Gods, welke ons van een beginsel voorzien heeft om het te doen. Op de vraag: hoe de geest de zonde doodt? antwoord hij: "Door eene wezenlijke fysieke (natuurlijke, lichamelijke) werking op de wortel en de hebbelijkheid der zonde om haar te verzwakken, te verwoesten en uit te roeien". Wij kunnen het in de doding des vleesches heel

ver brengen door de ingestorte hoedanigheden". Dat is dus op Gereformeerden bodem een terugkeer tot de Roomsche leer van de ingegoten genade met het aankleve van de medewerking des menschen, Ook de 17-eeuwsche theoloog uit ons eigen land Hermanus Witsius spreekt van de door den Heiligen Geest ingestorte nieuwe hebbelijkheden en hoedanigheden, die a.h.w. een kapitaal vormen waarmede wij nu zelf verder te woekeren hebben, een nieuwe natuur, die zelfstandig verder werken kan tot dooding van den ouden mensch. (vier boeken van de verscheiden bedeeeling der Verbonds Gods). Dat wij in de Doop met Christus begraven maar ook met Hem opgewekt zijn, het is geen nieuwe diepzinnige, speculatie van Paulus, maar het al oude eenvoudige Evangelie, dat der gemeente gepredikt en door haar geloofd was. De gemeente behoort het te weten en er zich aan te houden, ook de gemeente van thans behoort het te weten als een a.b.c. des geloofs, en het voor zeker te houden dat zij op grond van haar Doop, der zonde gestorven is en Gode leeft.

De gemeente weet daar niet veel meer van en daarom heeft K. met zooveel kracht deze apostolische prediking van de volheid der genade haar weer voorgehouden, op gevaar af als ketter uitgekreten te worden, hetgeen ook geschiedt is en nog wel geschied n.l. door deze prediking veelzins onbegrepen of onverhoord te veroordeelen. Bestaat het gestorven zijn van den ouden mensch en het Gode-leven van den nieuwen alleen in toerekening of ook in feite en inderdaad? Het gaat bij K. en voor zichzelf en voor de gemeente om waarachtige gerechtigheid en heiligheid voor God, om het wezenlijk leven en het dragen van vruchten van den nieuwen mensch voor God. Maar wee ons, als wij meenen nu als wedergeborenen het vermogen te bezitten om den ouden mensch en zijn werkingen te dooden en als wij bij de genade er nu de wet weer bij nemen om in nieuwheid des

levens te wandelen. Willen wij Gode vruchten dragen, dan moeten wij het er bij laten blijven dat de dood van Christus ons huwelijk met de wet heeft te niet gedaan, en dat alleen Christus onze Man is. In een zijner leerredenen zegt K. : " De apostel houdt ons hier waarheden voor, die zeer zeker in de toerekening liggen, evenwel niet in zulk een toerekening, welke slechts in de verbeelding zou bestaan of welke in de lucht zweeft, maar welke zich in werkelijkheid zal uiten en zich in handel en wandel en de geheele gezindheid des menschen zal openbaren, indien er maar geloof is. Het zijn levende waarheden, hetgeen in de toerekening waar is, is van zoodanige aard, dat God zulks van Zijnen door Christus verworven Geest, bij den geloovigen zal in het leven roepen wat Hij hem toerekent. Hij vergeeft niet alleen de zonden maar Hij verlost er ook van. Rechtvaardigmaking en heiligmaking zijn beiden in geloof in Christus aanwezig. En gelooven is wat anders dan inbeelding. Men ziet maar al te dikwijls de heiligmaking of beter gezegd de heiliging, meer als een "worden" dan als een "zijn".

We willen hier nog iets laten volgen over de beoefening der heiligmaking zooals men die dikwijls aantreft. Onder de oude bedeeeling was het de ark des verbonds welke een afschaduwing was van de komenden Christus. Op die ark was het gouden verzoendeksel, en in de ark de twee tafelen der wet, de gouden kruik met manna en de staf van Aaron welke gebloeid had, den vollen Christus. Dezen vollen Christus werd in de dagen der Reformatie in het geloof omhelsd, niet alleen tot rechtvaardigmaking, maar ook tot heiligmaking, maar helaas de gemeente van Christus is steeds meer en meer van dat fundament afgegleden. Er was voorheen een afsteken naar de diepte der verborgenheden des geloofs, zoodat niet alleen op het gouden verzoendeksel, op het verzoenend lijden en sterven van Christus, op Zijn zoen en kruis verdiensten de hand des geloofs werd

gelegd, maar ook hetgeen door de tafelen der wet in de ark werd afgeschaduwde, de wet in Christus vervuld en opgericht werd door geloofsbewustzijn onder kent en toegeëigend. En juist in dien weg was er een ervaren van diepen troost, een eten van dat verborgen manna, maar ook naar buiten een betooning van geest en van kracht: bioeide de dorre staf van Aaron, sproot Christus als een rijstje voort ' uit de dorre aarde, gelijk Hij in gelijkheid des zondigen vleesches den levendmakenden Geest verwierf, zoo kon het ook niet anders of aan een ieder die dien voUen Christus in geloof omhelsde, zou het openbaar worden dat het geloof in dien Christus vruchtdragende was, wonderen deed, het leven deed voortspuiten als uit den dood, en het licht uit de duisternis. Christus gegeven tot rechtvaardigmaking maar ook tot heiligmaking en die door levend geloof omhelsd, deed stroomen des levenden waters uit het binnenste voortvloeien.

Die weg des geloofs in de dagen der Reformatie weder ontdekt en ook bewandeld is zoo duidelijk voor ons, het nageslacht, aangegeven III het antwoord op de vraag: "Hoe zijt gij rechtvaardig voor God"? "Alleen door een waar geloof in Jezus Christus, alzoo dat al is het dat mij mijn geweten aanklaagt, dat ik tegen alle geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen daarvan gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder eenige verdienste mijnerzijds, uit loutere genade, mij de volkomen gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekend, even als had ik nooit zonde gekend noch gedaan, ja als had ik alle gerechtigheid volbracht die Christus voor mij volbracht heeft, voor zoover ik zulke weldaden met een geloovig hart aannam". Dat is het waarvan een dichter zingt: "Weg dan wereld, weg geweten, 'k heb met u niets meer van doen, Jezus wil mijn Heiland heeten... ". Van die weg des geloofs niet alleen wat de rechtvaardigmaking, maar ook wat de heiligmaking

betreft is men reeds vrij spoedig afgegaan en het rechte spoor weer bijster geworden en nu had een beoefening van heiligmaking door de gemeente yah Christus plaats veelzins als volgt: "Had men vrede gevonden door het verzoenend lijden en sterven van Christus n.l. door het geloof daarin, en achtte men zich en zeer terecht van het verdoemd vonnis der wet bevrijd, dan moest men uit dankbaarheid die wet aannemen als een regel voor handel en wandel en dezelve met behulp van Gods genade zoo goed mogelijk vervullen. In de praktijk der godzaligheid betekend dit dat men bij Christus hulp en krachten zoekt om door middel daarvan de geboden te volbrengen en men zingt met zekere devotie: "Och ofwij Uw geboon volbrachten, gena, o hoogste Majesteit ! Gun door 't geloof in Christus krachten, om die te doen uit dankbaarheid".

Het volk Israel sprak wel: alles wat de Heere geboden heeft zullen wij doen, maar de Heere gaf hun de tafelen der wet niet in handen, maar deze werden in de ark d.i. in Christus opgeborgen. De begeerte om de wet te voldoen moge oprecht zijn; mocht ik U maar eens heelemaal dienen en heelemaallie hebben, en de genade wordt vurig afgesmeekt, en men gaat zoo goed en zoo kwaad als het kan aan het werk. Na ontvangen genade komt er pas werk zooais voorheen iemand eens sprak. Teleurstellende ervaringen blijven niet uit, doch men is pas een beginneling op den weg, en betere voornemens worden gekoesterd, men zal zich niet meer zoo spoedig laten verrassen en hoopt op beter, dravende van Sinai naar Golgotha en ook weer omgekeerd. Evenwel een kleine aanleiding, een driftige opwelling en men stort van zijn gewaande hoogte van heiligheid weer naar beneden en den berg van zandkorrels, een valsche heiligheid stuift door de stormvloed der zonde uiteen. En al is het dat men het een heel eind ver brengt met een weg van trapsgewijze heiligmaking, toch zal er bij een oprechte geen innerlijke vrede zijn, want de wet is

nooit tevreden tenzij er alles is wat zij eischt, innerlijk zoowel als uiterlijk, in daden, woorden en gedachten. De wet is geestelijk en moet geestelijk volbracht worden, d.w.z. als vanzelf en zoolang er niet alles is, heet het van een trapsgewijze en van een betrekkelijke heiligmaking; er deugt niets van. Geen wonder dat het maar steeds zuchten en klagen blijft, en men zich tenslotte maar troost met de gedachte dat het eenmaal nu niet anders kan en deze of gene toch ook zulke teleurstellende ervaringen heeft, doch dat men toch Christus voor zijn ziel heeft en Hij het ontbrekende wel niet zal aanmerken en men zingt dan wei: "Hoe liefheb ik Uw wet" ... maar men voelt toch die wet als een zware en drukkende last en blijdschap en troost houden zich verre. Is dit alles niet een gevolg ervan dat men de wet niet laat waar ze is, n.l. in Christus vervult. Men wandelt niet in Christus, maar men wil de wet Christus uit handen nemen, om die zelf te gaan volbrengen. Alleen het verzoenend lijden en sterven heeft beteekenis en wordt in geloof aangenomen, maar dat Christus den ganse tijd Zijns levens in geloof en in gehoorzaamheid aan de heiligen wil Zijns Vaders heeft gewandeld, dat heeft voor 't hart geen borgtochtelijke beteekenis. Wanneer hoort men nog spreken van het geloof van Jezus Christus, Wiens geloofzich hield aan het Woord: Er staat geschreven. De gevolgen zijn: vrees voor de wet welke toch heilig en goed is, missen van troost, wetswerken en een bedroeven van den Heiligen Geest welke zich terugtrekt, wijl die den vollen Christus wil verheerlijken. Er is nog wel zaligmakend geloof, hoewel zwak en krank, niet meer het geloof. In het middelpunt der prediking stond niet meer de vraag naar Gods gerechtigheid, maar de tegenstelling wedergeboren of niet-wedergeboren, met een bouwen op allerlei kenmerken en gestalten en de gemeente wordt afgeleerd om te scheppen uit de volheid van de fonteinen des heils. Zeer zeker heeft God in een dergelijke atmosfeer zijn kinderen gehad en heeft ze

nog en er is nog wel veel van de waarheid overgebleven en Hij heeft gezorgd dat de Zijnen kregen wat zij nodig hadden al werden ze menigmaal met tranenbrood gespijzgd. De Christen wordt a.h.w. voortdurend geslingerd tussen ongelooft, bekommernis, geloof en inzinking en dan begint het weer van voor af aan: ellende begenadiging en inzinking en de innige Christen leeft in een soort cirkelgang en komt niet verder.

Christus Jezus heeft de geloovige aan te nemen en in Hem te wandel en en in Hem blijvende en wandelende, wandelt hij in gehoorzaamheid aan de Wet. Het einde der wet is Christus voor een iegelijk die gelooft. In Christus blijven en wandel en, beteekend het Lam te volgen overal waar het henegaat, langs gebaande en ongebaande wegen, door grazige weiden en door zandwoestijnen, door grondelooze modder waar men niet staan kan, maar ook over juichende hoogten als Thabor en Hermon, maar onder dat alles blijft het : Immanuel "God met ons". Dat is het najagen van die heiligmaking zonder welke niemand den Heere zien zal, om met Petrus in te stemmen: U dan die gelooft is Hij dierbaar, en dan kan er sprake zijn van een voleindigen van de heiligmaking in de vreeze des Heeren. Dat geloofhoudt zich aan het Woord, want waar het woord des konings is daar is heerschappij. De weg des geloofs, ook in de heiligmaking is een veilige, maar zeker geen gemakkelijke weg, want daar schiet de Satan zijn vurigste pijlen op at: en alleen in de wapenrusting Gods en v.n.I. door het hanteren van het schild des geloofs kunnen die vurige pijlen uitgebluscht worden en waar dat schild a.h.w. weggegoorpen is, staat men schier weerloos tegenover de van alle zijden opdringende vijandige machten. De beteekenis van K. in deze is geweest: zooals van Philippus is gezegd: Hij predikte hun Christus en bedoelde niet anders dan de Gemeente des Heeren terug te roepen tot een wandel in Christus en haar uit het diensthuis

der wet terug te leiden tot die vrijheid waarmede Christus haar heeft vrij gemaakt. Het nieuwe leven, de nieuwe mensch is er dus alleen in het geloof in Christus, maar is er dan ook wezenlijk. In het geloof alleen ! Hier is geen sprake van een min of meer geheimzinnige omzetting van onze natuur, geheel of gedeeltelijk, geen nieuw mystiek leven, dat er nu is en niet meer sterven kan, hoe men hier ook over spreekt.

De nieuwe mensch is er dus; niet slechts in Christus, maar ook in de Zijnen, in degenen die het op Hem wagen. Wat is nu echter dit nieuwe, deze nieuwe mensch in ons? Wij weten nu dat K. niets wil weten van een wedergeboren deel naast het onwedergeboren gedeelte, den ouden mensch, welke beiden wij dan in onze vrome arglistigheid om de beurt uitspelen om aan Gods gerechtigheid te ontkomen. Wat is dan het nieuwe in den mensch als het niet een vernieuwd stuk zijner ziel is? Kort en duidelijk antwoord K. op deze vraag : "Het leven uit God is niets anders dan de Heilige Geest in ons. De Heilige Geest kan niets bedoelen, dan wat God bedoeld. God nu bedoeld gerechtigheid en heiligheid. In den geheelen preek over Rom. 6:6b waaraan deze woorden ontleend zijn, zet K. klaar uiteen, hoe het den oprechte er niet slechts om te doen is van de bedreiging van de vloek der wet af te komen, door zich te verschuilen achter de genade; dan omis het hem te doen, dat het recht der wet vervuld zij, dat Gods wet geestelijk gedaan zij, dat wij niet meer de zonde dienen. Het is de Heilige Geest in ons, die dezen honger naar de gerechtigheid wekt, die ons doet gelooven, dat onze oude mensch met Christus gekruisigd is; die ons doet gelooven, dat dus ook het lichaam der zonde te niet gedaan is; die ons daarbij blijven doet tegen alle bewegingen der zonde in ons in. En het is diezelfde Heilige Geest, Die er voor zorgt, dat Gods wet in hen vervuld wordt en dat God zelf wel goede werken in Zijn kinderen ziet, die zij zelf

ternauwernood ontdekken kunnen of soms in het geheel niet zien. Gij moogt gelooven dat gij Gode leeft in Christus Jezus, het is enkel zaak des geloofs. Geloof ! gij die worstelt en strijd en ach het wordt steeds erger, geloof ten spijt van alle uiterlijke ervaringen, geloof zoals het liefelijk Evangelie het u verkondigt, ook al wilde de duivel met alle macht der zonde op u losstormen.

Hoe ook die oude mensch dan nog moge razen en tieren, zoo het in waarheid om gerechtigheid en heiligheid te doen is, dan volharde hij maar bij het nochtans des geloofs en zegge tot die oude mensch: gij zijt nochtans mede gekruisigd en de ondervinding zal uitwijzen dat deze waarheid met de ervaring overeenkomt. Al is het dat wij die weldaad van Christus nog niet geheel verstaan, zou zij er daarom niet zijn? Wat donkere wolken drijft toch onze vermeende heiligheid altijd voor den helderen glans van het hoogverheven Evangelie der genade van Christus? Hier zullen alle geloovigen te worstelen hebben met de spanning die er is tusschen de woorden des Evangelie's en wat zij zelve naar de zelfkennis bij zich bespeuren. Vraagt men, hoe dit gestorven zijn van Christus kan gelden voor ons, dan verwijst K. naar den Doop. Volgens Rom. 6 en Kol. 2 behoort de gemeente van Christus toch te weten, dat wij door den Doop met Christus gestorven en begraven, maar ook met Hem opgewekt zijn tot een nieuw leven. Christus heeft door Zijn dood en opstanding een nieuwe schepping daargesteld, waarin de oude mensch dood en begraven is, en de nieuwe Gode leeft. En door den Doop heeft de Heere God ons openlijk in die nieuwe schepping ingezet en ingelijfd opdat wij alzoo leven zouden. "En als wij gedoopt worden in den naam des Zoons, zoo verzegelt ons de Zoon, dat Hij ons wast in Zijn bloed van al onze zonden, ons in de gemeenschap Zijns doods en Zijner wederopstanding inlijvende, alzoo dat wij van onze zonden bevrijd, en rechtvaardig voor God gerekend worden". De dopersche leer wil

het andersom, n.l. dat wij eerst beginnen te leven, om daarna te worden ingezet in Gods Kerk. Gods Evangelie is echter, dat Hij ons, zoo dood en verloren als wij zijn, uit louter genade, in Christus ingezet, opdat wij daardoor leven zouden. K. weet ook wel met Paulus dat in het zichtbare en tastbare van ons leven daarmede alles schijnt te strijden.

Paulus is zoo openhartig dat hij bij het woeden der zonde in hem, het uitroept: "Ik ellendig mensch, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods! Maar dan is de uitkomst: Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door Jezus Christus onzen Heere" ! D.i. met ander woorden: Houdt u aan Christus tegen alle geweld der zonde en tegen alle dood des vleesches in; geloof en geloofwederom ten einde toe, dat in Christus uw oude mensch dood is, omdat God het zegt. Dat is de overwinning, dat is de christelijke volmaaktheid. Dat is wandelen naar de Geest. Alle pogingen om vanuit onze wedergeboren natuur, met hulp der wet, het vleesch te dooden, behoren tot het wandelen naar vleesch en loopen steeds op meerdere zonde uit; en op eene gerechtigheid, waarmede Gods geestelijke wet toch niet tevreden is. Alleen met het volmaakte geloof met de volkomen gerechtigheid en gehoorzaamheid van Christus, den tweeden Adam, is de heilige wet Gods tevreden, is God zelf tevreden. Laten wij er ook mede tevreden zijn. Laten we tenslotte K. noch eens aan het woord: "Ik heb lang volgehouden om met de wet in de hand tot de volmaaktheid te komen en te strijden ten bloede toe. Ik zonk er daarbij al dieper in, en waar ik niet dieper kon, maar ver beneden den duivel verzonken lag, daar in mijne verlorenheid en radeloosheid, is mij de Heere ontmoet en heeft mij gezegd: Zooals gij zijt, zoo zijt gij Mij heilig; daar niets af en daar niets toe. Dat was mij onverwacht en ongedaemt. Ik zag een Lam ter rechterhand der Heerlijkheid, en daar heb ik afstand gedaan van de wet, van alle heiligheid, van al mijn

weten van goed en kwaad, van mijn wedergeboren, bekeerd en vroom zijn, van alle godsvrucht, van mijn God kennen en beschouwen, van alles wat vleesch heeft, en geeft en werkt, en nu is mijn eenig heil in de hoogte en de diepte:

Met ons God, Immanuel en dat Hij is, is mijn eeuwige vrede, en vreugde en leven en blijdschap en Evangelie en wet en gebod: al het overige acht ik gelijk mijzelf, stof en vuil". "Dat had mij dronken gemaakt van troost, toen ik vanwege mijne ongerechtigheid niet zien kon, toen mijne melaatsheid op het hoogste gestegen was, de Heere tot mij zeide: Gij melaatse zijt rein! gij hebt den ouden mensch afgelegd, uw oude mensch is mede gekruisigd, gij hebt de nieuwe mensch aangedaan; en dat Woord is mijn stok en mijn staf en een lamp voor mijne voeten". "De oude mensch noemt de apostel den geheelen mensch zooals hij denkt en werkt voor God, om weder bij God te komen, en zooals hij met zijn godsdienstige gezindheden eropuit is om weder zalig te worden ten koste van God en van Zijne wet. Men is wedergeboren gelijk Nicodemus voor hij den Heere zag; men is bekeerd gelijk Paulus voor hij naar Damaskus ging; men is uitverkoren gelijk het volk dat in de woestijn omkwam, en dat die mensch verdorven wordt is openbaar, want hij laat zich verleiden van de eene leer naar de andere, want hij is altoos verdwaald, en daarom temeer ingenomen, hoe geestelijker en goddelijker hij met as gevoed wordt". "'s Mensen hoogmoed is oorzaak van klagen over alles. Die waarachtig verloren is, het gaat hem om God en hij is behouden en smaakt en ervaart en 100fte zaligheid Gods, den naam van onzen Heere Jezus Christus, temidden zijner verlorenheid". De Heere heeft gezegd: dat wie in den Zoon gelooft, het eeuwige leven heeft; voor het gezicht der oogen is het evenwel zoo, dat de dood hem overwint, maar in zijn sterven overwint hij den dood. Zoo is het ook met het afgelegd hebben van den ouden mensch, en het aangedaan hebben

van den nieuwen mensch. Wie niet ziet maar gelooft, heeft het. Wie 't niet gelooft, loochent tot daartoe den Vader en den Zoon, en rookt aan zijn eigen garen.

En alzoo is de prediking van een twee-mensch met een oud en een nieuw deel en een tragsgewijze heiligmaking niet van eenige waarde maar tot verzadiging van het vleesch en tot handhaving van onszelven en in den grond der zaak zooal niet een algeheele verlooehening, dan toch een tekort doen aan hetgeen Christus door Zijn dood en opstanding heeft daargesteld en een zekere afgoderij bedrijven met een opgeknapten Duden mensch welke naar begrippen eener vleeschelijke heiligmaking voor een nieuwen mensch moet doorgaan. Het is tegen het getuigenis van de apostel Paulus en mitsdien tegen de Heilige Schrift en vandaar ook dat de Heilige Geest, Die den vollen Christus wil verheerlijken zich terugtrekt en er zoo weinig blijdschap en vertroosting als vruchten des Geestes aanwezig zijn, daarentegen is er vrede en dankbaarheid bij al dengenen die met een waar door Woord en Geest gewerkt geloof, met een hartelijk vertrouwen leeren instemmen met de apostolische woorden: "Dit wetende dat onze oude mensch mede (d.i. met Christus) gekruisigd is. Tot de wet en tot de getuigenis.